



תאריך עדכון: 28.3.2018

## שם ומספר הקורס: יסודות המוסיקה הערבית: תיאוריה ומעשה

47-402-01

מרצה: כלף מוחמד

סוג הקורס: סדנה

שנת לימודים: תשע"ט סמסטר: א' היקף שעות: 2 ש"ש

אתר הקורס באינטרנט: לא רלוונטי

### א. מטרת הקורס (מטרות על / מטרות ספציפיות):

- (1) להקנות לסטודנטים ידע ביסודות המוסיקה הערבית.
- (2) לאפשר לסטודנטים להתנסות במקצבים בסיסיים מהמוסיקה הערבית.
- (3) לאפשר לסטודנטים להתחבר למסורות מוסיקליות מקומיות מהתרבות הערבית.
- (4) לתת מקום ליצירת קשר חברתי באמצעות הידע המוסיקאלי שהסטודנטים ירכשו במהלך השיעורים.

### ב. תוכן הקורס: (רציונל, נושאים)

כוחה של המוסיקה להגדיר זהות אישית, חברתית וקהילתית הוא רב. בהקשר הערבי-ישראלי הדבר בא לידי ביטוי בכך שמסורות מוסיקליות כלליות ומקומיות התפתחו עם השנים וחלקן בתהליך הכחדה נוכח כתוצאה מגלובליזציה ותהליכי היטמעות תרבותיות. צעירים רבים מהחברה הערבית-ישראלית אינם מכירים כבר את המסורות המוסיקליות של קהילותיהם והדבר גורם לנתק מתמשך ולקושי בהגדרת הזהות. הקורס "יסודות המוסיקה הערבית: תיאוריה ומעשה" נועד לחשוף סטודנטים מתרבויות שונות ליסודות המוסיקה הערבית למורשתה המפוארת ואף לאפשר לסטודנטים להתנסות בנגינה בסיסית של מקצבים מאפייני התרבות. חלק ממטרת הקורס היא לאפשר לסטודנטים ליצור קשר עם קהילתם ובמיוחד עם דור הסבים והסבתות אשר עדיין מחזיק חלק מן המסורות העממיות. התרומה היא הדדית: דור הצעירים לומד להכיר את המורשת המוסיקלית ובד בבד - דור הסבים והסבתות מקבל הזדמנות להשמיע ולהיות חלק מעיצוב הקהילה.

מהלך השיעורים:

חלקו הראשון של הקורס ייוחד להבנה התיאורטית של המוסיקה הערבית ולהתנסות במקצבים בסיסיים המאפיינים אותה. חלקו השני של הקורס ייוחד למפגש בין הידע הזה ובין ה"שטח", קהילת המוצא של הסטודנט/ית. הקשר בין חלקי הקורס הדוק שכן בשני החלקים מדובר על מוסיקה ערבית אלא שהאחד תיאורטי והשני מעשי קהילתי.

החל מחלקו השני של הקורס יהיו הסטודנטים בקשר עם קהילותיהם. מטרתם תהיה למצוא אנשים בקהילתם, בד"כ מדור הסבים והסבתות, שיש להם נגיעה למוסיקה המסורתית המקובלת באותה קהילה (בחתונות, באירועים מיוחדים וכד'). קשר זה יאפשר לסטודנטים לרכוש ידע מאנשים בקהילתם ובכך להעצימם. במקביל, הם יעבירו מן המידע המקצועי שלמדו בקורס ויעשירו את אנשי קהילתם. כל התהליך הזה יקב בסוף הקורס במה במובן של קונצרט לקהל הרחב באולם המחלקה למוסיקה בר- אילן בשיתוף אותם אנשים שהסטודנטים שיתפו במהלך הקורס (הסבים והסבתות, קרובי משפחה וכו') לצד אנסמבל כלים שמנגן מוסיקה ערבית רלוונטית וכך הסטודנטים, קהילתם הקרובה והאנסמבל המוסיקאלי מהתרבות הערבית ינגנו יחד על אותה במה דבר שמכיל בתוכו ערכים תרבותיים חשובים ומרגשים הן למבצעים והן לקהל.

במהלך השיעורים, הסטודנטים יקבלו ליווי החל מן הלימודים התיאורטיים בתחילת הקורס וכלה בחלק המעשי. במהלך הקורס הסטודנטים יקבלו הזדמנות לביצוע קשר מוסיקאלי עם השטח, יקבלו ליווי במהלך עבודתם, התקדמותם ויקבלו עזרה לפתור בעיות שצצות במהלך הקשר.

**תכנית הוראה מפורטת לכל השיעורים:** (רשימה או טבלה כדוגמת המצ"ב)

**המוזיקה הערבית, תולדותיה, יסודותיה, והתנסות במקצביה**

מס' השיעור	נושא החטיבה
הרצאות 1-3	היכרות, תולדות המוסיקה הערבית, הכרת ז'נרים המדגישים מקצבים מרכזיים במוסיקה הערבית.
הרצאות 4-9	הזגמות, הכרת כלים רלוונטים; דרבוקה, תוף מרים ותוף מסגרת שנקרא "טארא" בשפה הערבית, למידת מקצבים בסיסיים. ביצוע מקצבים בליווי מלודי.
הרצאות 10-13	יציאה לשטח, מציאת דמות עימה ניתן להחליף מידע מוסיקאלי, ביצוע הנלמד בליווי אנסמבל כלים.
הרצאה 14	קונצרט באולם המחלקה.

**ג. חובות הקורס:**

**דרישות קדם:**

קבלה למסלול מוזיקאי בקהילה

## חובות / דרישות / מטלות:

1. נוכחות והשתתפות במפגשים
  2. ביצוע מטלה עם בן משפחה
  3. מטלה בה ישתף הסטודנט את החוויה המוזיקאלית-תרבותית בקורס עם בן משפחה (סבא, סבתא או אבא, אמא)
  3. ביצוע פרויקט קהילתי-מוזיקלי (קונצרט באוניברסיטת בר אילן)
  4. עבודה מסכמת
- עבודת הסיכום של הקורס תהיה רפלקטיבית ובה יתארו הסטודנטים את התהליך שעברו. אינפורמציה זו תשמש לא רק כדי להעריך את איכות העבודה של הסטודנטים (כמרכיב בציון) אלא גם כדי לקבל אינדיקציה לגבי הפרויקט הקהילתי-מוזיקלי וככלי ללמידה ולהשתפרות של הקורס והיוזמות הקהילתיות-מוזיקליות.

### מרכיבי הציון הסופי (ציון מספרי / ציון עובר):

- השתתפות ונוכחות – 10%
- ביצוע מטלה עם בני משפחה: 15%
- השתתפות בערב מוזיקאלי – 60%
- הגשת משוב – 15%

### ד. ביבליוגרפיה: (חובה/רשות)

- לפי מה שיינתן בשיעור ולפי הרלוונטיות לכל פרויקט פרויקט  
- התבססות על ספר פרי עבודתו של המבצע לבנוני-האמריקאי מישל מרהג' העוסק בתחום הקורס ויש בו דוגמאות רבות רלוונטיות לנושא. ארבעת הספרים הנ"ל יהוו בסיס קריאה ראשונית חובה ולאחר מכן בהתאם לפרויקטים, ייבחרו מאמרים רלוונטיים נוספים:

1. Bakloul, Michel Merhej. *Classical Riqq Technique, Bakloul*. N.p: Mel Bay Publications, 2011.
2. Racy, J., Ali. *Making Music in the Arab World: The Culture of Tarab*. New York: Cambridge University Press, 2003.
3. Sahhab, Vector. *Al-anwaw Wal-ashkal fi Al-musiqa Al-a`rabeya*. Beirut: Dar Al-h`amra, 1997.
4. Shiloah, Amnon. *Music in the World of Islam: A socio-Cultural Study*. Jerusalem: The Institute for Israeli Arab Studies in Van Leer Jerusalem institute, 2001.
5. Touma, Habeeb. *The Music of the Arabs*. Portland: Amadeus Press, 2003.